

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

จังหวัดนครปฐมมียุทธศาสตร์ ในการพัฒนาเป็นแหล่งผลิตอาหารปลอดภัย และสินค้าเกษตรอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงสุขภาพ เสริมสร้างคุณภาพชีวิตและการพัฒนาที่ยั่งยืน นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีการคมนาคมที่สะดวก ซึ่งอยู่ ไม ไกลจากกรุงเทพฯ วระยะทางประมาณ 56 กิโลเมตร เป นเมืองแห งปูชนียสถานเก าแก ที่ลี้ า ค ญ คือ "พระปฐมเจดีย์ " ซึ่งนับเป นร องรอยแห งแรกของการเผยแพร่ อารยธรรมพุทธศาสนาเข ามาในประเทศไทย ทั้งยังเป นเมืองที่มีความอุดมสมบูรณ์ในการพัฒนาการเกษตร ส่งผลให้เป็นแหล่งผลิตอาหารที่สำคัญที่หล่อเลี้ยงประชากรภายในประเทศและเป็นฐานการผลิตที่สำคัญเพื่อการส่งออกไปสู่ตลาดในต่างประเทศ ในด้านของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนครปฐมมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจทั้งในด้านโบราณสถาน ประวัติศาสตร์ ธรรมชาติและวัฒนธรรม รวมทั้งมีประเพณีที่สำคัญอันเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดนครปฐมซึ่งมีความโดดเด่นและแตกต่างจากจังหวัดอื่นๆ อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัดนครปฐมในปี 2548 พบว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมทางด้านสินค้าเกษตรมีมูลค่า 8,866 ล้านบาท โดยยังเป็นรองสาขา อุตสาหกรรม และ สาขา กาย ส่งขายปลีก (สำนักงานจังหวัดนครปฐม, 2548)

ทั้งนี้สาเหตุสำคัญที่ทำให้สินค้าเกษตรไม่สามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจเป็นอันดับแรกตามยุทธศาสตร์ในการพัฒนาของจังหวัด อาจเนื่องมาจากนักท่องเที่ยวที่มาเยือนจังหวัดนครปฐมส่วนใหญ่มักนิยมเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนบุคคลแบบกลุ่มครอบครัวโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพักผ่อนและเยี่ยมญาติมีระยะเวลาที่จำกัดในการท่องเที่ยวเฉลี่ยประมาณ 2 วัน ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวส่งผลให้รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวมีความรีบเร่งด้วยระยะเวลาที่จำกัดและสถานที่ท่องเที่ยวที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก จากข้อมูลเบื้องต้นดังกล่าวเป็นสาเหตุให้นักท่องเที่ยวไม่มีข้อมูลเพียงพอในการเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ และพิจารณาเลือกซื้อสินค้าทางการเกษตรที่มีคุณภาพและมาตรฐาน

ดังนั้นเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาความต้องการเพื่อการท่องเที่ยวและส่งเสริมการบริโภคผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรทั้งในรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่ได้ผ่านการแปรรูปและที่ผ่านการแปรรูปแล้ว เพื่อที่จะเป็นแนวทางในการขยายตลาด เพิ่มการบริโภค อันจะส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน ทั้งในระดับชุมชน และระดับจังหวัด อีกทั้งก่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีต่างๆ จึงเห็นควรศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์เกษตรในจังหวัดนครปฐม โดยมีความสอดคล้องกับเป้าประสงค์และยุทธศาสตร์ของจังหวัดนครปฐมที่มียุทธศาสตร์ที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืนและเป็นไปตามกรอบการวิจัยของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1.2.1 เพื่อรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครปฐม
- 1.2.2 เพื่อศึกษาศักยภาพ ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครปฐม
- 1.2.3 เพื่อรวบรวมข้อมูลผลิตภัณฑ์เกษตรในจังหวัดนครปฐม
- 1.2.4 เพื่อศึกษาศักยภาพ ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดของผลิตภัณฑ์เกษตรในจังหวัดนครปฐม

1.3 คำถามการวิจัย

- 1.3.1 แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครปฐม มีแหล่งใดบ้าง และเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทใด
- 1.3.2 ศักยภาพ ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครปฐมเป็นอย่างไร
- 1.3.3 ผลิตภัณฑ์เกษตรในจังหวัดนครปฐม มีอะไรบ้าง เป็นผลิตภัณฑ์ที่ผลิตภายในจังหวัดนครปฐมหรือนำเข้ามาจากจังหวัดอื่น ๆ
- 1.3.4 ศักยภาพ ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดของผลิตภัณฑ์เกษตรในจังหวัดนครปฐมเป็นอย่างไร

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

- 1.4.1 แหล่งท่องเที่ยว หมายถึง เป็นจุดหมายปลายทางที่จะไปอยู่เป็นการชั่วคราว แล้วต้องเดินทางกลับที่อยู่เดิมหรือภูมิลำเนาเดิม โดยเป็นสถานที่ที่นักท่องเที่ยวเลือกเดินทางไปเยือน

และใช้เวลาช่วงหนึ่งอยู่ที่นั่น ซึ่งมีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่เพียงพอ สำหรับสนองความต้องการและความพอใจให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเยือน โดยในงานวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งประเภทของแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภทได้แก่

1.4.1.1 แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ โดยเกิดจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพตามธรรมชาติ ที่มีความสวยงามน่าสนใจต่อการเดินทางไปเที่ยวชม ซึ่งรวมถึงบริเวณที่มนุษย์เข้าไปปรับปรุงแต่งเพิ่มเติมจากสภาพธรรมชาติในบางส่วน อาทิเช่น ทะเล หุบเขา ริมแม่น้ำ น้ำตก บ่อน้ำร้อน เกาะแก่ง อุทยาน ฯลฯ

1.4.1.2 แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์โบราณสถานและโบราณวัตถุ หมายถึง เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นตามประโยชน์ของมนุษย์เอง ทั้งที่เป็นมรดกในอดีตและได้สร้างเสริมในปัจจุบัน ซึ่งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา เป็นสิ่งที่แสดงถึงอารยธรรมและความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่นนั้นๆ ในสมัยโบราณมีความเจริญด้านไต่บ้าง และเหลือเป็นมรดกทอดมาอย่างชนรุ่นหลังอย่างไรบ้าง จึงมีผลดึงดูดให้นักท่องเที่ยวไปเยือนพื้นที่นั้น

1.4.1.3 แหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรมประเพณี หมายถึง เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นในรูปแบบของการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมแต่ละกลุ่มชนที่มีความแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยยึดถือปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมที่มีผลต่อการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยือน

1.4.2 องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง องค์ประกอบที่ส่งผลต่อการกระตุ้นให้แหล่งท่องเที่ยวมีความดึงดูดใจและส่งผลสำคัญต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยในงานวิจัยครั้งนี้มีองค์ประกอบย่อยดังนี้

1.4.2.1 นักท่องเที่ยว หมายถึง ลักษณะทัศนคติและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ในการเดินทางท่องเที่ยว รวมถึงจำนวน ความถี่ ช่วงเวลา และการกระจายตัวของนักท่องเที่ยว

1.4.2.2 การคมนาคม หมายถึง การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวหรือสถานที่ท่องเที่ยว นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ และธุรกิจการท่องเที่ยวสามารถดำเนินต่อไปได้ ซึ่งในเรื่องการคมนาคมจะต้องพิจารณาถึงสิ่งปัจจัยต่างๆดังนี้ รูปแบบของการคมนาคมขนส่ง สภาพการเดินทางสะดวก ปลอดภัย ความรวดเร็ว การคมนาคมขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยว แบบแผนการเดินทางของ บริเวณหรือสถานที่ให้บริการแก่ผู้โดยสาร และสภาพการจราจร

1.4.2.3 องค์ประกอบพื้นฐาน หมายถึง องค์ประกอบที่สนับสนุนให้ธุรกิจการ
ท่องเที่ยวสามารถดำเนินไปได้ด้วยดี และก่อให้เกิดความสะดวก รวดเร็วในการดำเนินธุรกิจ ได้แก่
ระบบไฟฟ้า ระบบประปา ระบบการสื่อสาร ความสามารถในการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลต่างๆ
สถานพยาบาลและโรงพยาบาล

1.4.2.4 การสนับสนุนอื่น ๆ หมายถึง ความสะดวกสบายอื่นๆที่เพิ่มเติมให้แก่
นักท่องเที่ยว เช่น การเงินการธนาคาร ระเบียบต่าง ๆ สถานศึกษาหรือแหล่งค้นคว้าทางด้านต่าง ๆ
ความร่วมมือระหว่างประเทศ ตลอดจนความสุภาพอ่อนโยนและมีไมตรีต่อกัน

1.4.3 ศักยภาพของผลิตภัณฑ์เกษตร หมายถึง การประเมินศักยภาพของผลิตภัณฑ์
เกษตรในแต่ละระดับโดยในงานวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งออกเป็น 3 ระดับได้แก่

1.4.3.1 แก่นแท้ของผลิตภัณฑ์ (core product) หมายถึง ระดับของผลิตภัณฑ์ที่
สามารถจับต้องได้หรือสัมผัสได้ด้วยประสาททั้ง 5 ได้แก่ สี กลิ่น รสชาติ ความสะอาด หรือขนาด
ของผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

1.4.3.2 ผลิตภัณฑ์ที่แท้จริง (actual product) หมายถึง ระดับของผลิตภัณฑ์ที่ช่วย
สร้างภาพลักษณ์ให้กับผู้บริโภค มีคุณสมบัติที่สำคัญ 5 ประการ คือ ระดับคุณภาพ รูปลักษณ์ การ
ออกแบบ ตราผลิตภัณฑ์ และการบรรจุภัณฑ์ เช่น กล่องภายนอกที่ใส่ขนมเปียก ซึ่งมีชื่อ
ส่วนประกอบ รูปแบบ รูปลักษณ์ การบรรจุภัณฑ์ และส่วนอื่น ๆ ของผลิตภัณฑ์ตัวนี้มีการ
ผสมผสานกันอย่างประณีต เพื่อส่งมอบแก่นแท้ของผลิตภัณฑ์ ทำให้ลูกค้าได้รับ การปกป้องสินค้า
และคุณภาพระดับสูง

1.4.3.3 ส่วนควบของผลิตภัณฑ์ (augmented product) หมายถึง การเสนอบริการ
และผลประโยชน์เพิ่มเติมให้แก่ผู้บริโภค รวมถึงให้ข้อเสนอแนะในการบริโภคสินค้า การจัดการด้าน
สินเชื่อและการเงิน และการจัดส่งผลิตภัณฑ์ให้กับผู้ซื้อ

1.4.4 ผลิตภัณฑ์เกษตรประเภทอาหาร หมายถึง ผลิตภัณฑ์เกษตรที่อยู่ในรูปของ
อาหารทั้งที่เป็นรูปของอาหารสด เช่น ผัก ผลไม้ และเนื้อสัตว์ เป็นต้น หรืออาจอยู่ในรูปกึ่งแปรรูป
เช่น ข้าวสารและปล้ำแห้ง หรืออยู่รูปอาหารสำเร็จรูป เช่น ผักกระป๋อง กาแฟสำเร็จรูป น้ำปลาและ
น้ำตาล เป็นต้น

1.4.5 ผลิตภัณฑ์เกษตรประเภทไม่ใช่อาหาร หมายถึง ผลิตภัณฑ์เกษตรที่อยู่ในรูปของ
ผลิตภัณฑ์อุปโภค เช่น เครื่องจักรสานจากวัตถุดิบจากธรรมชาติ ปลาสดขยวม ดอกกล้วยไม้ เป็นต้น

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

เจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลนคร 1 แห่ง เทศบาลตำบล 15 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 100 แห่ง) รวมทั้งหมด 117 แห่ง และนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยวยังจังหวัดนครปฐม จำนวน 400 คน ผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดนครปฐม นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ บริษัทประกอบการท่องเที่ยว สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดนครปฐม สำนักงานเกษตรจังหวัดนครปฐม

1.6 ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ในระยะเวลา 6 เดือนที่ 1

1.6.1.1 ทราบข้อมูลและการจัดประเภทแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครปฐม

1.6.1.2 ทราบศักยภาพ ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครปฐม

1.6.2 ในระยะเวลา 6 เดือนที่ 2

1.6.2.1 ทราบข้อมูลผลิตภัณฑ์เกษตรในจังหวัดนครปฐมอย่างครบถ้วน และทราบสถานการณ์ผลิตภัณฑ์เกษตรที่ผลิตภายในจังหวัดนครปฐมและนำเข้าจากจังหวัดอื่น

1.6.2.2 ทราบศักยภาพ ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดของผลิตภัณฑ์เกษตรของจังหวัดนครปฐม

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ

1.7.1 แนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์เกษตรในจังหวัดนครปฐม

1.7.2 เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของจังหวัดนครปฐมต่อไป

1.7.3 สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีทุกภาคส่วนในการวางแผนและพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรและแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครปฐม

1.8 แนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.8.1 การจัดเวทีเสวนาเพื่อนำเสนอข้อค้นพบจากการวิจัยเพื่อการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดนครปฐม

1.8.2 การจัดประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรที่มีคุณภาพ มีความปลอดภัยและได้มาตรฐานตรงตามความต้องการของผู้บริโภค โดยมีคณะกรรมาธิการกำหนด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน เป็นศูนย์ประสานงาน